

Ferdinand von Wrangell'i nimeline
Roela Põhikool

ÜKS PALJUDEST

Kodu-uurimistöö

Koostaja: Kaidi Urban (9. klass)

Juhendaja: Maret Tralla

Roela 2002

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Kilde perekonnaloost	4
2. Oma kodu rajamine.....	5
3. Elu nõukogude ajal	6
4. 7. juuli 2000. a.	10
Kokkuvõte	13
Kasutatud allikate ja kirjanduse loetelu	14

SISSEJUHATUS

Minu kodu-uurimuslik töö „Üks paljudest“ annab ülevaate Salme Reiner-Ehasalu (Vares), sündinud 1910. aastal, armutult räsitud elust nõukogude ajal. Kuulates Salme meenutusi läbielatud, saan anda ülevaate klassivõitlusest Roela külas ja võrrelda elu erinevate võimude ajal. On ju Salme elanud tsaari-, Eesti Vabariigi, nõukogude-, saksa- ja uue Eesti Vabariigi ajal.

Paljud Roela inimesed kannatasid arreteerimiste ja küüditamiste pärast. Enamus neist on surnud, aga Salme elab. Siis tekkiski mõte, et tuleks kirja panna ühe pere keeruline elukäik, mis annab ka ühtlasi ülevaate elust-olust Roelas. See on materjal oma kodukohast, millist ajaloo õpikutes ei leidu, mis tuleb säilitada tulevastele põlvedele.

Kodu-uurimuslik töö „Üks paljudest“ omab praktilist väärtust, sest seda saab kasutada kodupaiga koduloo tutvustamisel õppetundides ja klassivälises tegevuses.

1. KILDE PEREKONNALOOST

Mina, Salme Reiner-Ehasalu (Vares) Jaani tütar, olen sündinud 6. juulil 1910. a. Paasvere vallas Rahkla külas taluperes. Isa oli rätsep, ema kodune. Mul oli kaks vanemat venda, Osvald ja Voldemar. Isa ostis Rahkla mõisamaast endale talu. Parun oli öelnud, et sul on kaks poega, osta talu. Nii see isa tegigi ja kõik elasime talus ning hoolitsesime majapidamise eest. Sain oma alghariduse Rahkla 4-kl. koolist ja õppisin veel kolm aastat Rakvere Tütarlaste Gümnaasiumis. Osvald käis ainult neli klassi Rahkla koolis, Voldemar aga Rahkla ja Simuna koolis ning Rakveres Poeglaste Gümnaasiumis, seejärel pidi minema Tartu Ülikooli usuteadust õppima, et saada kirikuõpetajaks. Kõik jäi pooleli, sest isa suri 1924. aastal.

Isa pulliga 1910-ndatel.

Isa sai õnnetult surma omatehtud viljapeksumasina läbi. Osvald oli vilja peksmas Määri külas. Isa läks teda vaatama. Masinal oli üks tihvt lahti ja isa tahtis seda kinni keerata, pani masina tühja seibi peale, aga rihma muhv tõmbas pintsaku hõlma ümber enese ja pintsak järele ei andnud. Rihm tõmbas isa ribid katki, verejooks oli sissepoole ja kolmandal päeval suri 48 aasta vanuselt. Olin siis 14 aastat vana ja jäin vendade juurde tallu tööle. Isal oli palju metsamaad. Vennad hakkasid metsa lõikama. Metsast saadud raha eest ostsid katla, toorlina ropsimise masinad, saekaatri, kaks veskijahvatuskivi, hõövelmasina, kaks viljapeksumasinat ja traktori. Talu muutus elujõuliseks.

Juljus Reiner 1931. a.

Kaheksateist-aastaselt käisin leeris ja kahekümne-aastaselt 13. septembril 1930. a. oli kihlus Simuna kirikus ning 6. aprillil 1931. a. pulmad. Abiellusin Juljus Reineriga. Juljus Reiner oli sündinud 27. novembril 1903. a. Paasvere vallas Rahkla külas. Tema isa oli mõisas ehitustöoline.

2. OMA KODU RAJAMINE

1. mail 1931. a. tulime Roela valda Roela teeääre külasse Juhkami nr. 16 talusse rentnikuna. Algas meie uus elu. Talu kuulus Mihkel Laurile (81 a. vana). 1931. aastal suri Mihkel Lauri. Taluperemeheks jäi tema poeg Heindrich Lauri. Elasime selles talus ligi 14 aastat ilusat ja rahulikku elu. Hooned olid vanad õlgkatusega. Neid tuli kohe hakata korrastama ja remontima. Mees oli raha korjanud. Ostis hobused, kaks lehma, sead, põllutööriistad. Mu vennad olid talunikud, ka nemad toetasid, andsid kaks lehma. Vennad aitasid ka vilja maha külvata. Nii hakkas elu tasapisi minema. Meie rent oli küllaltki kalline. Mees tegi talvel ehitustööd, teenis raha, mille eest sai osta kõik vajaliku tallu ja maksta rent. 29. veebruaril 1932. a. sündis tütar Ilma, 14. märtsil 1933. a. tütar Lia, 27. augustil 1937. a. poeg Kaljo.

Kui olime 10 aastat seda maad kasutanud, oli ait vilja täis ja talu enam-vähem korras. 1939. a. tuli meile peremees Heindrich Lauri ja ütles, et ostke talu ära. Aga meil polnud veel võimalik, kuna raha ei olnud nii palju. Ta ütles, et raha teda ei huvita ja pean oma isatalu maha müüma, sest ei tea, mis ajad võivad tulla.

Heindrich Lauri elas Viljandis. Ta oli ostnud Viljandi mõisa südame, oli Viljandi maavanem. Kui tuli nõukogude võim, tapeti ta. Naine küüditati Siberisse, aga ta tuli sealt eluga tagasi.

Leppisidki kokku, peremees vist midagi aimas, ütles et kui midagi juhtub, siis võtku meie talu oma nimele.

Juljus Reiner taga vasakul 1931. a.

3. ELU NÕUKOGUDE AJAL

1940. a. tuligi Eestisse nõukogude võim. Andsime endid uusmaasaajaks sellele talule. Et talu oli suur, jagati veel maad teistelegi käsitöölisele. Hooned jäid meile, olime seal elanud ligi kümme aastat. Kui algas sõda sakslastega, oli meil jälle uus valitsus, talu saime tagasi. 30. augustil 1943. a. sündis tütar Virve.

Vennad läksid laia maailma. 1944. a. augustis jätsid oma talu maha, kus oli suur vaev nähtud. Meie vendadega koos ei läinud, kuna mul oli kahju lahkuda. Olime aastaid siin elanud, oma kodu rajanud, lootsime, et meile midagi ei tehta. Üks lastest oli veel rinnalaps.

Vennad põgenesid enda tehtud paadiga. Paadis oli 32 inimest. Rootsi laev päästis nad. 1957. a. tuli vendadelt esimene kiri. Nad elasid juba Kanadas. Vennad hakkasid meile pakke saatma ja meie peres oli vaesusel lõpp. Nende abiga algas minu ja minu laste uus elu.

1977. a. õnnestus mul sõita vendadele külla (vanem vend maksis sõiduraha). 1989. a. käisin teist korda koos Virvega. Vanem vend oli siis juba surnud ja noorem vend pime, silmanärvid olid kustunud. Nüüd on kõik vennanaised ja vennad surnud. Vanema venna lapsed on mitu korda Eestis käinud ja toetanud meie peret.

1944. a. 25. detsembril kell kolm pärast lõunat arreteeriti minu mees Juljus, kes oli omakaitstes. Sel päeval tulid püssidega mehed meie tuppa. Need mehed olid Heino Mägedi ja ... Kruusamäe. Istusid toas, ajasid juttu, jõid koduõlut – oli ju esimene jõulupüha. Kell oli 14.30, kui lõpuks ütlesid, et peremees tuleb meiega kaasa. Mees pani end riidesse ja nii nad läksid.

Mul oli siis selge pilt, et... Vaatasime veel aknast, kui nad läksid. Nutsime. Kella 17.00 aeg tuldi minule järgi. Tulijaks oli Kaarel Kaev, kes ütles, et tule vallamajja. Ma küsisin, et mida nad siis nüüd tahavad. Lapsed jäävad ju üksi tuppa. Lapsed hakkasid nutma. Kaarel ütles, et mingi maa pärast. Kui me vallamaja uksest sisse läksime, viidi mind sinna tuppa, kus eesti rahva küüditaja Vari istus ühel pool lauda ja minu mees teisel pool lauda. Vari käratas kohe mulle, et kus on see raudrist, mille su mees sai, kui läks Narva venelasi tagasi suruma. Ma vaatasin mehele otsa ja tema vastas Varile, et rist on isa juures Rahklas laste mänguasjade kastis. Vari küsis minu käest, et kas mul jalgratast on. Ütlesin, et on. Läheme siis Rahklasse. Roelast Rahklasse on 5-6 km. Läksimegi. Tee oli libe nagu klaas. Jõudsimme mehe isa juurde. Mind käsutati ühele poole ust, mehe isa teisele poole ust. Tädi võeti kaasa ja mindi raudristi otsima. Tädi võttis mänguasjade kastist risti ja andis Varile. Vari keeras aga ikkagi terve toa tagurpidi. Siis tulime tulema. Ma ütlesin, et kardan kukkuda, kui siin libedal teel rattaga sõidan. Vari ütles, et kõnnime. Küsisin ta käest veel, et kas viite mu mehe ära või mis te teete? Ta ütles, et kui süüd ülesse ei tunnista. Ma küsisin, et mis süü tal siis on? Aga ta ei öelnud midagi. Küsisin, et kas pakki tuua võin? Mulle öeldi, et võin küll, aga kohe. Mina läksin koju, tema vallamajja. Panin toidukraami seljakotti ja koos tütar Liaga viisime paki vallamajja. Vallamaja uksest mind enam sisse ei lastudki. Must auto seisis vallamaja ees. Seal olid veel kaks Roela meest: üks oli Hugo Pihlakas ja teine Oskar Kask. Ka nemad olid arreteeritud. Pakk võeti minu käest ära, pandi musta autosse. Kui koju läksime, sõitis see must auto meist mööda ja oligi viimane kord teda näha.

Jäin koju nelja lapsega, noorem oli 1 aasta ja 4 kuud, vanem 12 aastat vana.

Kui mu mees Juljus ära viidi, algas meil raske elu. Varandus, mille olime suure hoole ja vaevaga korjanud, võeti ära. Meie isiklikust varast, mis viidi ära: loomad – punasekarja

tõupull, 3 lehma, sälg, 2 hobust, 5 siga, 3 lammast, 5 hane, 3 kana; põllutööriistad – niidumasin, looreha, kultivaator, künniader, kartuliader, kolmesahkne ratasader, vedruäke, väiksed raudäkked 2 tükki, kartulinoppimismasin, kaks vankrit, kaks rege, 2 palgikelku, kruupink, üks härghöövel; mööbel – puhvetikapp, pesukapp peegluga, suur lahtikäiv söögilaud, neli tooli; aidast – 2000 kg vilja – rukist, nisu, otra, hernest, tatart.

Naabrimees Juhan Saega viis vilja ära ja ütles, et söö veel lina laual ja mitu rooga ees. Ma vastasin, et lina jääb lauale küll, aga kas roogasid on, ei tea praegu. Mulle jäeti 1 ha maad, aga kõik talu inventar viidi ära, millega seda maad pidin harima või mida külvama. Kui kõik oli ära viidud, kutsusin Juhani koos Uueniga tuppä. Pakkusin klaasi viina ja võileiba saksusemendiks. Kui nad ära läksid, olid oma meestele öelnud, et seda nad küll ei oodanud, et viina pakutakse. See klaas viina oli olnud nii valus võtta. Nad ootasid, et hakkavad neid söimama.

Naabrimees Heino Mägedilt, kes minu mehe arreteeris, küsisin, kas Juljus Reiner oli süüdi. Ta ütles, et terve Roela vanem põlvkond teab, et ei olnud, aga süüdi oli pandud ja nii ta viidi. Mägedi ja Kruusamäe elavad, teised arreteerijad on surnud.

Uued võimud arvasid, et mu vennad on põgenenud metsa. Käidi passimas, et äkki viime neile süüa. Minult oli kõik ära võetud. Ainult lapsed jäid (mu kõige kallim vara). Pea iga päev saadeti valla täitevkomitee poolt igasuguseid sööjaid meile. Õnneks tuli sõjast tagasi Roela mehi, kes võtsid asjaajamise vallas oma kätte. Läksin nende juurde ja ütlesin, et mul ei ole mingit vara. Lapsed tahavad süüa. Mis ma pean tegema, iga päev saadetakse mulle sööjaid. Siis lõpetati see saatmine ära.

1945. a. septembris tõin ema oma juurde. Ema ei tohtinud oma kodus elada, sest pojad olid põgenenud välismaale 1944. a. sügisel. Talvel elas ema Karla Kivi majas. 1945. a. suvel elas ta Aleksander Roosmanni põllul kärpa all. Igal õhtul käis ta oma õuevärava juures, luges palve ära ja läks tagasi kärpa alla. Kõik kartsid oma elu pärast, seetõttu ei viinud ka Sass teda oma koju. Ülekuulamised ja läbielamised olid muserdanud ema tervise. Ema, Leena Vares suri 14. jaanuaril 1946. a. Olen kindlale otsusele tulnud, et Jumal taevast nägi meie saatust ja tegi nii targasti, et viis ema ära.

1945. a. lõpus lasti vallamajas jutt lahti, et Reiner tuleb koju. See oli hoopis surmateade. Juljus Reiner suri tüüfusse 12. detsembril 1945. a. Magadani oblasti Dinkinski rajooni Maksim Gorki kullakaevanduses.

Istusin ja mõtlesin – sellist meest, isa, ei ole ja ei tulegi enam. Ta oli igati vigadeta, oskas teha kõiki töid, austas peret, kasvatas lapsi, tal jätkus õrnust ja hellust kõigile.

Võõrale maale pidi jääma minu mees, meie laste isa. Me ei tea, kas on tal hauda, me teame vaid seda, et ta pidi kannatama valu, nälga ja külma.

1945-1949. a. käisin Ilma ja Liaga taludes tööl. Kaljo oli Virvega kodus. Töö eest anti toidukraami. Kodus oli veel alles 5 suurt hane, aga neid ei tohtinud tappa, sest need olid üles kirjutatud. Kui metsamehed lasid maha Harald Kaevu Tudu metsateel, siis viidi meie viis hane matuselauale.

Pandi peale ka metsanorm, lõigata 160 tm palki. Olin meeleheitel, mitte kusagilt polnud kinni haarata. Kuid Roela rahva hulgas oli heatahtlikke inimesi. Jaan Väinaste ütles, et ära nuta. Teeme talgud, sina nuputa midagi söögipoolist, mina teen laari samagoni. Metsanormi aitasid külamehed ära lõigata. Kord oli abiks isegi 25 inimest, teisel pühapäeval 15 inimest. Mind julgustati ja öeldi: „Salme, hoia pea püsti!“ Nii elasime kuni 1949. a. 25. märtsi küüditami-

seni. Öösel tõi Eevi Hausenberg sõna, et tuleb küüditamine. Mine kodust ära. Aga kuhu? Virve viisin ristiisa Karl Nurmi ja Kaljo vanaisa juurde. Ise koos Ilma ja Liaga otsustasime minna Peressaare metsa. Panime sälu ette (vendade kingitus poeg Kaljole) ja sõitsime kodust ära. Peressaares käis samuti küüditamine. Rong oli jaamas. Sõitsime ligi 2 km tagasi metsatööliste majani. Kuna mul oli kaasas kirves ja saag, siis näisime välja nagu oleksime metsatöölised. Leiba ja võid saime ühelt talunikult. Õhtul tuli teine taluperenaine ja kutsus meid oma juurde sööma. Meie ei tahtnud minna. Ta ütles, et rong inimestega läks minema. Nii meie siis läksime õhtust sööma ja elasime nende juures terve nädala.

Kõikjal oli vaikus, aga meie ei teadnud Roela asjast midagi. Hakkasime siis kodupoole tulema. Ühest metsatalust küsisime, et kuidas lood on. Vastati, et inimesed pandi loomavagunitesse ja sõit läks Venemaa poole. Meie tulime ettevaatlikult koju, aga siiski otsustasime veel üks nädal olla Reineri vanaisa juures. Kui kahe nädala pärast koju tulin, korjasin oma lapsed kokku, et elada edasi oma kodus.

1949. a. 25. märtsi küüditamise nimekirjas oli Salme Reineri nimele punane kriips peale tõmmatud. Siin oma osa on Mihkel Kolosovil, kes ütles ülemustele, et Salmel on neli last ja ei mingit vara, mis kulak ta on.

Pärast märtsiküüditamist astusid paljud Roela talunikud kolhoosi. Minu avaldusele tuli vastus, et Juljus Reiner oli omakaitstes ja olevat Roela metsas maha lasknud kommuniste, ei kõlba kolhoosi. Oleks seal ka natukenegi tõepõhja all olnud. Anti kolm päeva aega: koli talust välja. Kuhu, seda ei öeldud. 14. aprillil 1949. a. kolisime Pauline Tammelehe majja. Saime ühe pliidiga toa. Tuhat tänu neile vanadele hua põhjas, kes halastasid minu ja laste peale. Olgu kerge neile Eestimaa muld.

Talu hoonetesse pandi kolhoosi hobused ja naaber Juljus Mägedi (Heino isa) kolis meie majja oma perega.

1949. a. 1. maist asusin tööle Viru-Jaagupi Piimaühistu Roela koorejaama tööliseks. Töötasin seal kuni 5. jaanuarini 1954. a., mil mind viidi üle Liiva piimapunkti juhataja-vastuvõtja kohale. Töötasin seal kuni 10. märtsini 1967. a. Töökoha sain tänu heade inimeste soovile. Roela koorejaama juhataja oli Mihkel Kreek. Ta saatis sõna, et tuleksin koorejaama. Läksingi. Mihkel ütles, et võta palit seljast ja hakka tööle. Ütlesin, et ma ei kõlvanud kolhoosi, kas ma tohin siia jääda. Mihkel aga lausus, et proovime. Viru-Jaagupi võitööstus asus Kulinal ja selle eesotsas oli Roela mees Hans Vomm. Roela koorejaam kuulus selle alla. Mihkel Kreek küsis Vommilt, et kas ma võin Salme Reineri tööle võtta. Tal neli last ja Juljus viidi Venemaale ning varandus võeti ära. Saingi selle töökoha. See oli mu elu suur õnn. Palk polnud suur, lisaks 1 liiter piima päevas, 1 kg võid kuus ja läbiaetud piim (sellel määra ei olnud).

Ilma ja Lia olid Roela kooli lõpetanud. Ilma sai algul tööle Roela sidesse ja sealt läks Tudu Metskonda raamatupidamist õppima. Lia läks Roela sovhoosi arveametnikuks õppima. Kuus kuud ilma palgata, siis hakkasid palka saama.

Mul soovitati nimi ära vahetada. Kohutav, minul neli last, kust sellist lolli meest leida. Aga leiti ka. August Soodla, kes mind hästi tundis, sokutas mulle mehe, kes oli laadakakleja ja joodik. August arvas, et registreeri ära, kui elada ei või, tule ära. Nimi on uus, võib olla tuleb veel küüditamine. 1951. a. registreerisingi Johannes Ehasaluga, kes töötas kolhoosis „Murrang“ sepana. Elama hakkasime Johannese kodus. Johannes oli lisaks joomisele veel väga kuri, temaga oli võimatu elada. Kaheksa kuu pärast tulin mehe juurest ära. Sovhoos andis meile korteri, kus elasime 7 aastat. Johannes Ehasalu suri 19. juunil 1956. a. Viin oli teinud mehe segaseks ja ta uppus jõkke.

Kui Roela Kooperatiivi tehti söökla, läksin sinna kokana tööle (kohakaasluse alusel). Raha oli vaja, et Kaljo ja Virve saaksid tehnikumid lõpetada. Nad olid tublid, õppisid hästi ja lõpetasid koolid kiitusega.

Alates 10. märtsist 1967. a. asusin tööle Roela sovhoosi söökla kokana, siis olin juba pensionär. Mulle maksti kuupalk 58 rubla ja pensioni ei makstud, sest ei olnud põllumajanduses tööl. Siis viidi mind üle munalattu kanamunade sorteerijaks. 1. septembril 1969. a. jäin pensionile. Pensionil olles käisin aeg-ajalt ikka tööl.

1955. a. kolisime tagasi oma majja. Maja tuli tagasi osta. Kalju ostis oma nimele (300 rubla). Hooned olid kolhoosi käes ja ei tehtud mingit remonti selle aja jooksul. Tuli alustada jälle otsast peale. Tegime uued ahjud, ukсед, aknad, panime uue eterniitkatuse ja välisvoodri, ehitasime veranda. Rehetoast sai tehtud sahvri ja vanast aidast saun ning laudast kuur. Majas oli kaks tuba ja köök.

Salme taastatud kodus 1971. a.

Algas uus elu laste ja lastelastega. Lapsed abiellusid, sündisid lapselapsed. Elu läks ilusasti edasi kuni suri poeg Kaljo kommunisti käe läbi 3. jaanuaril 1981. a.

Küsin endalt... Miks? Mille eest? Kas ei ole juba küllalt olnud läbielamisi?

Salme oma lastega 1975. a.

4. 7. JUULI 2000. A.

Oleme täna kokku tulnud, et tähistada meie kalli ema, vanaema, vana-vanaema ja vana-vana-vanaema 90-ndat sünnipäeva ning meenutada möödunud aegu.

Minevikku viime mõtte,
teeme väikse kokkuvõtte.
Kuis ajaratas ringi käinud
ja mis ta juubilariga on teinud.

Lapsepõlv näib nõnda kaugel,
mälestustest on pisar laugel.
Ema armastus ja hellus,
kodunurmede päikse küllus.

Koolis teisi Sa märkasid,
vaimselt üles ärkasid.
Õrn esimene armastus,
see oli vaimustus ja ahastus.

Enne kui kakskümmend täis,
olid Sa juba leeris käin'd.
Kümme käsku see oli elu alus,
mis au sees igas majas, igas talus.

Kolmekümne aasta sees,
oli Sul juba lapsed ja mees.
Lahkunud olid Sa isatalust,
et rajada endale koos mehega ulualust.

Lahti puhkes kuri sõda,
ei Sa aimanud siis seda.
Et Sind teiseks elu pooleks,
antakse saatuse hooleks.

Kaotasid Sa mehe kalli,
juustesse tuli veidi halli.
Olid ise ilma tööta,
lapsi tuli aga sööta.

Mitu aastat Sa lastega rändasid,
paigast-paika kolisid.
Kuni saatuse tahtel,
leidsin end jälle vana kodu lähel.

Viiekümnendate aastate sees,
tegid Sa mitme mehe eest tööd.
Käisid töö, aias lilli istutasid,
ning lastele kodu rajasid.

Kui Sul aastaid sai 63,
oli saatuse hüüe Sulle karm.
Ametkohast Sa vabaks said,
ning pensionile jäid.

Läksid vendasid Sa vaatama,
kuid ei mallanud seal olla Sa.
Koduigatsus oli nii suur,
tulid koju tagasi kui marutuul.

Seitsmekümnendatel aastatel,
oli Sul rõõmu ja õnne, valu ja nuttu.
Kuid need aastad möödusid,
märkamatult ja ruttu.

Kaotasid Sa poja kalli,
juuksed läksid üleni Sul halliks.
Venna lapselaps Sul külla sõitis,
enda kodumaal Sind näha tahtis.

Kui aastaid sai 85,
tundsid äkki, et vana Sa siis.
Ametlikult olidki ju vana,
kuigi keegi ei tunnistanud seda.

Eks Su eluea pikkus,
olegi suurim rikkus.
Mõni reisib ümber ilma,
Sina peaaegu kõigest jäänud ilma.

Sina vaatled lille, lindu,
tunned rõõmu, ilu ja indu.
Naudid loodust jalutades,
kastekannu kallutades.

Tänad Jumalat Sa ikka,
igal õhtul lootusrikkalt.
Et on andnud Sulle ta,
selge mõistuse ja tervist ka.

Salme, paremalt esimene, pensionäride tantsurühmas 1980-ndatel.

Salme omaloodud ilu keskel 1980-ndatel.

Kallis juubilar!

Tea, et huumor ja naeratus
on tähtsaim ravim,
sellest puudu tulla ei tohi.

Soovime:

Et õnne tikuga otsida ei tuleks,
et valu ja kurbust südames poleks,
et leek mis põleb, ei kustuks,
et ükski taotlus ei luhtuks,
et unistus poleks vaid unenägu,
et vähemalt 100 aastat kukuks kägu.

Tütär Virve

Viis põlvkonda, tütar Virve (vasakult teine) järeltulijad 2000. a.

KOKKUVÕTE

Rohkem kui 70 aastat on Roelas elanud lugupeetud Salme Ehasalu, kes on üles kasvanud talus ja kelle elu sarnaneb paljude meie maanaiste eluga: ilusad mälestused lapsepõlvest, abiellumine, uue kodu rajamine, mõtted tulevikust. Ja siis... ülekohus ja vägivald tõmbasid kaunitele plaanidele julmalt kriipsu peale. Arreteeriti abikaasa kui reetur ja viidi vöõrsile, võeti ära loomad, mööbel, vili. Jäeti neli alaealist last ilma isast ja toidust, hiljem ka peavarjust. Siis pandi peale ka metsanorm, mille aitasid külamehed ära täita. Heade inimeste abiga pääses küüditamisest.

Keerulistel aegadel kerkib pinnale kiht inimesi, kes tahavad teiste vara saada, kes toetavad uut võimu – nõukogude võimu. Nii oli ka Roelas. Samas aga näeme, et enamus Roela inimesi olid kindlad oma põhimõtetes, tõekspidamistes ja rasketel aegadel ei jätnud naabreid, tuttavaid ja sugulasi saatuse hooleks.

Kuulates Salme meenutusi läbikäidud aastatest, jääb kõlama see, et kõige raskem oli elu nõukogude ajal. Elu tuli edasi elada, lapsed suureks kasvatada. Kõigile raskustele vaatamata võitis Salme optimistlik ellusuhtumine. Raske on leida Roelast paremate perenaiseoskustega naist kui Salme. Kes seda ei usu, see maitsku tema valmistatud roogasid, vaadaku tema toredaid käsitöid, linnutopiseid, käigu ära tema kodus, kus kõikjal lillerikkus, hooldatus, puhtus. Ka on ta ikka laulda ja tantsida armastanud.

Igale inimesele on kodust kaasa antud elutahe kui kõige püham kohustus. Salme on leidnud jõudu jääda hingelt nooreks, olla sõbralik, lahke ja naeratav.

KASUTATUD ALLIKATE JA KIRJANDUSE LOETELU

1. Kirjalikud allikad
 - 1.1. Käsikirjad
 - 1.1.1. Salme Ehasalu märkmed elatud elust. Käsikiri Roela Põhikoolis.
 - 1.1.2. Virve Lill (Reiner) luuletus ema 90-ndaks sünnipäevaks. Käsikiri Roela Põhikoolis.
 - 1.2. Kirjandus
 - 1.2.1. Vinni valla kogumik. Kus küla, seal kodu. 2000.
2. Suulised allikad
 - 2.1. Salme Ehasalu meenutused. Helilint Roela Põhikoolis.
3. Fotod
 - 3.1. Salme Ehasalu perekonna erakogust.